

[Startpagina](#) > ... > [Gerechtelijke Stappen](#) > [Rechtsbijstand](#) > [Belgium](#)

Rechtsbijstand

Inhoud aangereikt door

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Wat zijn de proceskosten en wie moet ze normaliter betalen?

Ze worden in juridische vaktaal 'kosten' genoemd en bestrijken verscheidene posten die omschreven zijn in artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek.

De kosten omvatten:

1. de diverse rechten, griffie- en registratierechten, alsook de zegelrechten die vóór de afschaffing van het Wetboek der zegelrechten zijn betaald;
2. de prijs en de emolumenten en lonen van de gerechtelijke akten;
3. de prijs van de uitgifte van het vonnis;
4. de uitgaven betreffende alle onderzoeksmaatregelen, onder meer het getuigen- en deskundigengeld;
5. de reis- en verblijfkosten van de magistraten, de griffiers en van de partijen, wanneer hun reis door de rechter bevolen is, en de kosten van de akten, wanneer deze uitsluitend met het oog op het geding opgemaakt zijn;
6. de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022;
7. het ereloon, de emolumenten en de kosten van de bemiddelaar die aangewezen is overeenkomstig artikel 1734;
8. de bijdrage bedoeld in artikel 4, § 2, van de wet van 19 maart 2017 tot oprichting van een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand.

De rechtsplegingsvergoeding is de forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en uitgaven van advocaten die de in het gelijk gestelde partij kan eisen van de partij die in het ongelijk is gesteld.

Wie komt in aanmerking voor een rechtsplegingsvergoeding?

De rechtsplegingsvergoeding is omschreven in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek. Het betreft een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.

Op verzoek van een van de partijen, dat in voorkomend geval wordt gedaan na ondervraging door de rechter, kan deze bij een met bijzondere redenen omklede beslissing de vergoeding verminderen ofwel verhogen, zonder de door de Koning bepaalde maximum- en minimumbedragen te overschrijden. Bij zijn beoordeling houdt de rechter rekening met:

- de financiële draagkracht van de partij die in het ongelijk is gesteld, om het bedrag van de vergoeding te verminderen; -
- de complexiteit van de zaak;
- de contractueel bepaalde vergoedingen voor de in het gelijk gestelde partij;
- het kennelijk onredelijk karakter van de situatie.

2 Wat is precies rechtsbijstand?

Juridische bijstand is een veelgelaagd begrip:

- Deze bijstand voorziet in een eerste kosteloze juridische consultatie voor elkeen (juridische eerstelijnsbijstand). Deze consultatie wordt verstrekt door een erkende advocaat.
- Juridische bijstand omvat ook - voor bepaalde categorieën van personen - kosteloze bijstand vanwege een advocaat voor de behandeling van een dossier in alle juridische aangelegenheden (juridische tweedelijnsbijstand). Deze advocaten doen dat op vrijwillige basis. Ze leveren aan hun cliënteel identieke diensten als in het kader van betalende juridische bijstand: advies, ondersteuning en vertegenwoordiging in het kader van een gerechtelijke/administratieve procedure of in het kader van bemiddeling, ...
- Rechtsbijstand bestaat erin degenen die niet over de nodige bestaansmiddelen beschikken om de kosten van gerechtelijke of buitengerechtelijke rechtspleging te dragen, geheel of ten dele te ontslaan van de betaling van de registratie-, griffie- en uitgifterechten. Hij verschaft de betrokkenen ook kosteloos de tussenkomst van openbare en ministeriële ambtenaren (gerechtshandvaarders, notarissen, ...) alsook kosteloze bijstand vanwege een technisch adviseur bij gerechtelijke deskundigenonderzoeken.

3 Wat zijn de vereisten voor de verlening van rechtsbijstand?

Om in aanmerking te komen voor juridische tweedelijnsbijstand moet u evenwel voldoen aan twee voorwaarden:

- De aanvraag mag kennelijk onontvankelijk noch kennelijk ongegrond zijn.
- De financiële toestand moet overeenstemmen met de [toegangsvoorwaarden](#) die zijn vastgelegd in de artikelen 508/13/1 tot en met 508/13/4 (ingevoegd bij de wet van 31 juli 2020 tot wijziging van het gerechtelijk wetboek teneinde de toegang tot de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te verbeteren, door de ter zake geldende inkomensmaxima te verhogen).

Volledig kosteloze juridische bijstand:

Alleenstaande persoon: maandelijks netto-inkomen lager dan 1 426 euro;

Alleenstaande persoon met iemand ten laste of een samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt: maandelijks netto-inkomen van het gezin lager dan 1 717 euro.

Gedeeltelijk kosteloze juridische bijstand:

Alleenstaande persoon: maandelijks netto-inkomen tussen 1 426 en 1 717 euro;

Alleenstaande persoon met iemand ten laste of een samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt: maandelijks netto-inkomen van het gezin tussen 1 717 en 2 007 euro.

De begunstigde moet dan een maximumbedrag van 125 euro betalen.

De bedragen gelden sinds 1 september 2022.

Rechtsbijstand wordt ook verleend aan personen die kunnen bewijzen dat hun bestaansmiddelen ontoereikend zijn. De beslissing van het bureau voor juridische bijstand waarbij gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand wordt verleend, vormt het bewijs voor ontoereikende bestaansmiddelen.

4 Kan rechtsbijstand worden verleend voor alle soorten procedures?

Ja.

5 Bestaat er een specifieke procedure voor spoedeisende gevallen?

In spoedeisende gevallen kan door het bureau het genot van gedeeltelijke of volledige kosteloosheid voorlopig worden toegekend aan de aanvrager, zonder overlegging van alle of een deel van de bewijsstukken. De

aanvrager moet de bewijsstukken overleggen binnen een termijn die wordt vastgesteld door het bureau voor juridische bijstand, en die niet meer mag bedragen dan 15 dagen te rekenen vanaf de beslissing. Indien de stukken niet worden overgelegd, wordt van rechtswege een einde gesteld aan de juridische bijstand.

Het bureau voor juridische bijstand beoordeelt het spoedeisend karakter.

De aanvraag tot het genot van gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand wordt mondeling of schriftelijk ingediend door de aanvrager of diens advocaat bij het territoriaal bevoegde bureau voor juridische bijstand.

De aanvraag kan ook worden ingediend via de bevoegde autoriteiten (Dienst Internationale Samenwerking in Burgerlijke Zaken van de FOD Justitie), in de zin van Richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen.

6 Waar kan ik een verzoekformulier voor rechtsbijstand verkrijgen?

U kunt contact opnemen met het Bureau voor Juridische Bijstand in uw buurt :

- Voor Franstalige raden: <https://avocats.be/fr/bureaux-daide-juridique-baj>.
- Voor Nederlandstalige rade: <https://www.advocaat.be/nl/gratis-rechtsbijstand/tweedelijnsbijstand>

Zodra u contact hebt opgenomen met het relevante het Bureau voor Juridische Bijstand, sturen zij u het aanvraagformulier voor rechtsbijstand dat u moet invullen.

7 Welke documenten moet ik bij mijn verzoek om rechtsbijstand voegen?

De bewijsstukken variëren naargelang de categorie van personen waartoe u behoort. Indien u samenwoont met een of meerdere meerderjarige personen, moet u ook de bewijsstukken van de inkomsten van die personen overleggen.

U kan eventueel worden verzocht om bijkomende documenten over te leggen, om na te gaan of u voldoet aan de toegangsvoorwaarden voor kosteloze juridische bijstand.

Opgelet: sommige documenten hebben beperkte geldigheidsduur. Ze mogen niet meer dan twee maand ouder zijn dan de datum van indiening van uw aanvraag.

1) U werkt als loontrekkende

- gezinssamenstelling (geldigheidsduur van twee maanden)
- laatste aanslagbiljet
- laatste twee loonfiches (volledige werkmaand)
- loonfiches van het lopende jaar, met vermelding van de premies en het vakantiegeld
- attest van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (arbeider)
- attest met vermelding van de inkomsten van de laatste twee maanden (uitzendkracht)

2) U werkt als zelfstandige

- gezinssamenstelling (geldigheidsduur van twee maanden)
- laatste aanslagbiljet
- attest van de boekhouder, met vermelding van het gemiddeld netto-inkomen van de laatste drie maanden
- laatste btw-aangifte

3) U bent arbeidsongeschikt

- gezinssamenstelling (geldigheidsduur van twee maanden)
- laatste aanslagbiljet
- attest van het ziekenfonds, met vermelding van de uitkeringen uitbetaald in de loop van de voorbije twee

maanden

- jaarlijks attest (arbeidsongeschiktheid van een jaar en langer)

4) U bent met pensioen

- gezinssamenstelling (geldigheidsduur van twee maanden)
- laatste aanslagbiljet
- attest van de Rijksdienst voor Pensioenen (geldigheidsduur van twee maanden)

5) U bent werkloos

- gezinssamenstelling (geldigheidsduur van twee maanden)
- laatste aanslagbiljet
- attest met vermelding van de werkloosheidsuitkeringen ontvangen in de loop van de laatste twee maanden

6) U geniet OCMW-steun

- attest van het OCMW, met vermelding van het soort steun en het bedrag ervan (geldigheidsduur van twee maanden)

7) U geniet een inkomensgarantie voor ouderen (IGO)

- attest van de RVP, met vermelding van het IGO-bedrag

8) U geniet een uitkering voor personen met een handicap

- attest van de FOD Sociale Zekerheid, met vermelding van de uitkeringen van de laatste twee maanden

9) U bent huurder van een sociale woning

- berekeningsblad van de sociale huur

10) U bent in collectieve schuldenregeling

- gezinssamenstelling (geldigheidsduur van twee maanden)
- laatste aanslagbiljet
- attest van de schuldbemiddelaar, met vermelding van het bedrag dat door hem aan u wordt overgemaakt, het bedrag van de kinderbijslag indien deze hierin is inbegrepen, alsook het bedrag van de door hem betaalde vaste kosten (geldigheidsduur van twee maanden)

11) U bent jonger dan 18 jaar

- kopie van de identiteitskaart of van een ander officieel document dat het bewijs van minderjarigheid levert

12) U bent aanvrager van een verblijfsvergunning

- enig document tot staving van het illegaal verblijf (bijlagen, bevel om het grondgebied te verlaten, beslissing tot weigering van verblijf, paspoort, ...)

13) U bent gedetineerde

- attest van gevangenschap

Indien u een advocaat kent die kosteloze juridische tweedelijnsbijstand verschaft, kunt u rechtstreeks contact opnemen met hem. Indien hij ermee instemt om uw dossier te behandelen, zal hij het bureau voor juridische bijstand verzoeken om hem aan te wijzen.

U kent geen advocaten die kosteloze juridische bijstand verschaffen?

Dan kan u een afspraak maken met het territoriaal bevoegde bureau voor juridische bijstand, zodat u een advocaat toegewezen krijgt.

8 Waar moet ik mijn verzoek om rechtsbijstand indienen?

Als je een advocaat kent die gratis tweedelijnsrechtsbijstand verleent, kun je direct contact met hem opnemen. Als hij ermee instemt om je zaak te behandelen, zal hij het bureau voor rechtsbijstand vragen om hem aan te wijzen. Kent u geen advocaten die gratis rechtsbijstand verlenen? U kunt een afspraak maken met uw Bureau voor Juridische Bijstand om met een advocaat te spreken.

9 Hoe kom ik te weten of ik al dan niet in aanmerking kom voor rechtsbijstand?

U wordt binnen vijftien dagen na de aanvraag op de hoogte gebracht van de beslissing van het bureau voor juridische bijstand. Elke weigeringsbeslissing wordt gemotiveerd. De kennisgeving moet de relevante informatie bevatten voor het instellen van hoger beroep.

10 Wat moet ik doen als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand?

U moet contact opnemen met uw advocaat of met degene die is aangewezen door het bureau voor juridische bijstand.

11 Wie kiest mijn advocaat als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand?

Het bureau voor juridische bijstand wijst een advocaat aan uit de lijst met vrijwilligers voor juridische bijstand.

12 Als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand, worden dan al mijn proceskosten betaald?

De gerechtsdeurwaarder-, expertise-, verzendings- en registratiekosten vallen binnen de rechtsbijstand. Net als voor de juridische tweedelijnsbijstand gebeurt deze rechtsbijstand niet automatisch en moet hij worden aangevraagd bij het bureau voor juridische bijstand van de rechtbank waar de zaak werd ingeleid (artikel 664 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek).

13 Wie betaalt de overige kosten als ik slechts recht heb op beperkte rechtsbijstand?

Gedeeltelijk kosteloze juridische bijstand betekent niet dat enkel bepaalde prestaties/kosten gedekt zijn. Gedeeltelijk kosteloze juridische bijstand betekent eenvoudigweg dat de begunstigde ervan een maximumbedrag van 125 euro moet betalen, in tegenstelling tot de begunstigde van volledig kosteloze juridische bijstand, die niets moet betalen. Begunstigden van volledig of gedeeltelijk kosteloze juridische bijstand hebben recht op dezelfde prestaties.

14 Omvat rechtsbijstand ook de kosten van beroepsprocedures?

Ja.

15 Als ik in aanmerking kom voor rechtsbijstand, kan die dan worden ingetrokken in de loop van het proces (of zelfs na het proces)?

Ja.

Indien er verandering optreedt in de voorwaarden waardoor de begunstigde recht had op volledig of gedeeltelijk kosteloze juridische tweedelijnsbijstand, brengt hij zijn advocaat hiervan onverwijld op de hoogte, die op zijn

beurt het bureau voor juridische bijstand hiervan in kennis stelt.

Het bureau voor juridische bijstand kan tevens een einde stellen aan de juridische bijstand op gemotiveerd verzoek van de advocaat indien laatstgenoemde van oordeel is dat zijn optreden geen enkele meerwaarde biedt.

Ander intrekkingsscenario: wanneer de begunstigde kennelijk niet meewerkt aan de behartiging van zijn belangen (bijvoorbeeld het uitblijven van respons op vragen van zijn advocaat).

16 Kan ik een weigering om rechtsbijstand te verlenen, aanvechten?

Indien de aanvraag wordt afgewezen, kan beroep worden ingesteld voor de arbeidsrechtbank bij schriftelijk of mondeling verzoek (bij de griffie). Het beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van een maand na de kennisgeving van de beslissing van het bureau voor juridische bijstand.

17 Heeft het verzoek om rechtsbijstand tot gevolg dat de verjaringstermijn wordt geschorst?

Neen.

■ Laatste update: 02/08/2023

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJM-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJM en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.